

КОРЕКЦІЯ ПОМИЛОК УСНОГО МОВЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Катерина ТАЛАЩУК

*здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти
філологічного факультету
Рівненського державного гуманітарного університету*

Ірина ВЕТРОВА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
кафедри практики англійської мови та методики викладання
Рівненського державного гуманітарного університету*

Сучасні тенденції розвитку іншомовної освіти орієнтують навчальний процес на формування іншомовної комунікативної компетентності, що передбачає здатність учнів ефективно здійснювати мовленнєву діяльність у реальних ситуаціях спілкування. У цьому контексті особливого значення набуває проблема корекції помилок в усному мовленні, яка безпосередньо пов'язана з досягненням балансу між точністю та плинністю мовлення [3, с. 84]. Комунікативний підхід до навчання іноземних мов передбачає створення умов для природного використання мови, тому надмірне зосередження на виправленні помилок може негативно впливати на мотивацію учнів та їхню готовність брати участь у мовленнєвій взаємодії. Саме тому сучасна методика розглядає помилку не лише як порушення мовної норми, а і як закономірний етап формування мовленнєвих навичок та показник активного процесу засвоєння мови.

Традиційно корекція помилок розглядалася як процес негайного виправлення мовленнєвих недоліків учителем [7, с. 163]. Такий підхід був характерний для граматики-перекладного та аудіолінгвального методів навчання, у межах яких основна увага приділялася правильності мовлення та автоматизації мовних структур. Проте постійне переривання мовлення учнів із метою виправлення помилок часто призводить до втрати комунікативної спрямованості висловлювання, зниження мовленнєвої активності та формування психологічного бар'єра. Учні починають уникати складних конструкцій, боячись допустити помилку, що негативно впливає на розвиток їхньої мовленнєвої компетентності. У зв'язку з цим сучасна методика навчання іноземних мов передбачає переосмислення ролі

корекції та її інтеграцію в комунікативно орієнтований навчальний процес.

Особливої актуальності проблема корекції помилок набуває у середній школі, де учні переходять від репродуктивного мовлення до більш спонтанного та творчого використання мови [5, с. 79, 80]. Саме на цьому етапі значно зростає кількість лексичних, граматичних, фонетичних і комунікативних помилок, що є природним наслідком активного мовленнєвого розвитку. Водночас учні середнього шкільного віку характеризуються підвищеною чутливістю до оцінювання, тому способи виправлення помилок можуть істотно впливати на їхню мотивацію та психологічний комфорт [7, с. 365]. У таких умовах виникає потреба у гнучкій системі корекції, яка враховувала б не лише характер помилки, а й індивідуальні особливості учнів, рівень їхньої мовної підготовки та комунікативний контекст виникнення помилки.

У межах дослідження запропоновано диференційований підхід до корекції помилок усного мовлення, що ґрунтується на принципах комунікативної доцільності, мінімальної інтервенції та пріоритету самокорекції. Відповідно до цього підходу, вибір способу корекції здійснюється з урахуванням типу помилки (фонетична, лексична, граматична чи комунікативна), ступеня її впливу на розуміння висловлювання, а також етапу мовленнєвої діяльності. Так, під час формування мовної точності доцільним є більш активне використання прямої корекції, тоді як на етапі розвитку плинності мовлення перевага надається імпліцитним або відтермінованим способам виправлення.

Зокрема, у процесі виконання комунікативних завдань доцільно обмежувати негайну корекцію помилок, які не перешкоджають розумінню висловлювання [3, с. 22]. У таких випадках більш ефективним є відтерміноване виправлення після завершення мовленнєвої діяльності, оскільки воно не порушує природного перебігу комунікації. Водночас помилки, що суттєво ускладнюють або унеможливають спілкування, потребують оперативного реагування з боку вчителя. При цьому важливо, щоб корекція мала підтримувальний характер і не сприймалася учнями як покарання за неправильне висловлювання.

Запропонована модель корекції передбачає поетапну організацію діяльності: виявлення помилки, визначення її типу, аналіз комунікативної ситуації, прийняття рішення щодо доцільності втручання та вибір відповідної стратегії корекції. Значну увагу приділено розвитку самокорекції та взаємокорекції як важливих складників навчальної автономії. Самокорекція сприяє формуванню в

учнів уміння аналізувати власне мовлення, помічати помилки та самостійно їх виправляти. Взаємокорекція, своєю чергою, активізує співпрацю між учнями та розвиває навички критичного аналізу мовлення [7, с. 171].

Практична реалізація диференційованого підходу передбачає використання спеціально розробленої системи вправ, спрямованих на формування навичок самокорекції. До таких вправ належать аналіз власного мовлення після виконання усного завдання, взаємокорекція у парах і групах, відтерміноване виправлення типових помилок, перефразування висловлювань, а також вправи на виявлення та пояснення помилок у мовленні інших учнів. Доцільним є також використання аудіозаписів усних відповідей, що дає змогу учням самостійно аналізувати власне мовлення та відстежувати динаміку розвитку мовленнєвих навичок. Застосування зазначених вправ дозволяє поступово переходити від домінування вчительської корекції до активної участі учнів у процесі виправлення помилок.

Результати дослідно-експериментальної роботи засвідчили, що впровадження диференційованої моделі корекції сприяє зменшенню кількості помилок, підвищенню точності мовлення та розвитку здатності учнів до самокорекції [5, с. 137]. Крім того, спостерігається зростання мовленнєвої активності, підвищення впевненості учнів у власних мовленнєвих можливостях та зниження рівня страху помилки. Учні стають більш готовими до участі у спонтанному спілкуванні іноземною мовою, активніше використовують нові мовні засоби та демонструють вищий рівень комунікативної самостійності.

Отже, ефективна корекція помилок усного мовлення повинна розглядатися не як епізодичне виправлення окремих мовних недоліків, а як системний компонент навчального процесу, спрямований на підтримку комунікативної діяльності та формування навчальної автономії учнів. Диференційований підхід до корекції дозволяє поєднати розвиток мовної правильності з підтримкою мовленнєвої активності, що є важливою умовою успішного оволодіння іноземною мовою. Запропонований підхід відкриває перспективи для подальших досліджень у напрямі інтеграції стратегій самокорекції, взаємокорекції та рефлексивного навчання у процес формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігич О. Б. *Методика формування іншомовної компетентності в усному мовленні учнів середньої школи* : навч. посіб. Київ : Ленвіт, 2011. 320 с.
2. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 273 p.
3. Harmer J. *The Practice of English Language Teaching*. 5th ed. Harlow : Pearson Education, 2015. 446 p.
4. Hedge T. *Teaching and Learning in the Language Classroom*. Oxford : Oxford University Press, 2000. 447 p.
5. Lightbown P. M., Spada N. *How Languages are Learned*. 4th ed. Oxford : Oxford University Press, 2013. 304 p.
6. Scrivener J. *Learning Teaching : The Essential Guide to English Language Teaching*. 3rd ed. London : Macmillan, 2011. 416 p.
7. Ur P. *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*. 2nd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. 390 p.
8. Brown H. D. *Principles of Language Learning and Teaching*. 6th ed. White Plains : Pearson Education, 2014. 398 p.